Ключові слова: державний устрій, унітаризм, національний інформаційний простір, інформаційна сфера, інформаційна політика держави.

Резюме

Костецкая Т.А. Унитаризм и новая парадигма государственной информационной политики Украины.

Обосновывается целесообразность разработки нового концепта государственной политики в национальном информационном пространстве, ее правового регулирования. Обращается внимание на взаимную связь государственной информационной политики и информационной функции государства. Отдельно указывается на проблемы понятийно-категориального аппарата исследуемой тематики, необходимость его усовершенствования.

Ключевые слова: государственное устройство, унитаризм, национальное информационное пространство, информационная сфера, информационная политика государства.

Summary

Tetiana Kostetska. Unitarism and a new paradigm of the Ukraine state information policy.

The article purpose is to highlight the issue of improving the theoretical and legal foundations of state information policy in modern conditions, to formulate some conceptual foundations of its essence, content as a complex legal institution. And also to deepen the doctrinal grounds of modern unitarism as a constitutional and legal institution.

Some aspects of the influence of the state-territorial organization form on the implementation of state information policy are considered.

The need to develop a fundamentally new strategy for the entry of Ukrainian society into the cross-border space, integration into international telecommunications networks, development of international standards of information exchange and information protection is emphasized.

The expediency of developing a new paradigm of state information policy, its legal regulation is substantiated.

Attention is paid to the relations between state information policy and state information function.

Deficiencies in the formation and implementation of the national state information policy are analyzed separately. These are: the actual lack of information relations in many areas, including countering information wars against Ukraine.

It is said about the lack of a systematic and comprehensive approach to regulatory and legal support of information policy measures and other shortcomings of the modern state policy strategy.

Based on the analysis of the current legislation provisions, special literature, attention is paid to the problems of the conceptual and categorical apparatus of the researched subject, the need for its improvement.

In particular, it is an analysis of the content of such key categories as "state information policy", "information sphere", "national information space". Methodological approaches to the essential characteristics of these concepts differ both in domestic special literature and in foreign. This issue has extremely practical significance

Key words: state system, unitarism, national information space, information sphere, state information policy.

DOI: 10.36695/2219-5521.2.2020.35

УДК 342.98: 347.962.1

Л.В. ТРОФІМОВА

Лариса Віталіївна Трофімова, кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник НТУ «Дніпровська політехніка»*

ORCID: 0000-0002-6768-9290

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ

*Оцінка – це найгостріший інструмент, використання якого потребує величезного вміння і культури.
В. Сухомлинський*

Постановка проблеми. Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони (ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII) передбачено здійснення заходів, спрямованих на активізацію обміну інформацією, практикою та досвідом, для заохочення більш тісного співробітництва в галузі професійно-технічної освіти та навчання, зокрема з метою: створення національних механізмів для покращення прозорості та визнання кваліфікацій та компетенцій, використовуючи, коли це можливо, досвід ЄС (ст. 432). Згідно зі ст. 347 цієї Угоди та п. 1461 Плану заходів з виконання Угоди (постанова КМУ від 25 жовтня 2017 р. № 1106) передбачено здійснення заходів імплементації стандартів та методик INTOSAI. У Звіті про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – ВККСУ), затвердженого рішенням Рахункової палати від 25 червня 2019 р. № 14-3 зазначено, що «результативні показники паспортів бюджетної програми за

КПКВК 0501020 у 2017–2019 роках не у повній мірі висвітлювали **кількісні і якісні** характеристики результатів, оскільки в основу їх планування не покладено принцип аналітичного дослідження на підставі комплексу наявних статистичних даних та порівняння у звітному періоді таких даних з даними попередніх аналогічних періодів; характеристики реалізації напряду використання бюджетних коштів щодо забезпечення виконання функцій та завдань ВККСУ не характеризували динаміку досягнення мети та виконання завдань бюджетної програми, що не сприяло досягненню стратегічної цілі бюджетної програми з формування ефективної системи правосуддя та підвищення якості правосуддя за належної взаємодії органів судової системи, зокрема ВРП, ВККСУ та ДСА України з питань удосконалення кадрового планування у судовій системі. Фактичне їх виконання згідно з затвердженим паспортom показниками несе ризики забезпеченню об'єктивного процесу кваліфікаційного оцінювання суддів, так як встановлює певні маркери для членів Комісії, що може впливати на результати їх діяльності (затвердження у паспортах бюджетної програми за КПКВК 0501020 на 2017, 2018 та 2019 роки результативного показника якості «частка осіб, що успішно пройшли кваліфікаційне оцінювання, у загальній кількості осіб, що проходили оцінювання» в обсязі 70 відс., 75 відс. та 80 відс. до фактичного виконання у 2017–2018 на 21,1 відс. та 49,8 відс. відповідно). ДСА України до паспорта бюджетної програми за КПКВК 0501020 включені результативні показники, що характеризують реалізацію напряду використання бюджетних коштів щодо забезпечення виконання функцій та завдань ВККСУ тільки у частині виконання повноважень з кваліфікаційного оцінювання суддів, а саме показник продукту «кількість осіб, що пройшли кваліфікаційне оцінювання» та показник якості «частка осіб, що успішно пройшли кваліфікаційне оцінювання у загальній кількості осіб, що проходили оцінювання».

Важливою складовою забезпечення якості правосуддя є своєчасне й об'єктивне оцінювання компетентності судді, результативності підвищення/підтримання кваліфікації та визначення професійної майстерності, зокрема на основі ґрунтовного аналізу скасованих рішень і розгляду скарг, виправлених описок, «шаблонного судочинства», мотивів формування окремих думок під час вирішення спорів, врахування обставин у зв'язку із відступом від попередніх висновків судів касаційної інстанції та дотримання процесуальних строків. Проблеми суб'єктивного, вибіркового підходу, що проявляються у різному ставленні до учасників кваліфікаційного оцінювання, з метою підтвердження/не підтвердження відповідності судді займаній посаді та/або проведення конкурсів під час дослідження досвіду та співбесіди з боку членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, у тому числі щодо різного підходу в реагуванні на висновки та інформацію ГРД з розглядом у пленарному засіданні (без пленарного розгляду), потребують подальшого наукового аналізу і удосконалення нормативно-правового врегулювання для недопущення зловживань у праві реалізації рівних можливостей, праві бути почутим, праві на справедливий суд, праві на якісні судові послуги та адміністративні процедури із впровадженням принципів належного врядування.

Аналітики мають діаметрально протилежні позиції про застосування методики оцінювання суддів: «запроваджена якісна *процедура* кваліфікаційного оцінювання», «три роки проведення кваліфікаційного оцінювання довели його повну неефективність»¹.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сфері судової політики та проходження публічної служби є чимало експертних і соціологічних досліджень, що проводяться вітчизняними і міжнародними інституціями, а також наукових робіт з державного управління, судоустрою, адміністративного права щодо кваліфікаційного оцінювання, проте вивчення недоліків фінансування судів, причин неефективності тривалої судової реформи, з'ясування проблемних питань вирішення спорів під час проходження служби та аналіз якості кваліфікаційного оцінювання суддів є актуальними і дотепер.

Адміністрування в органах судової влади і комунікаційну стратегію вивчають багато вчених, зокрема В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, А.І. Берлача, А.Г. Алексеев, В.М. Бевзенко, В.Т. Білоус, П.О. Гвоздик, Р.З. Голобутовський, А.В. Городовенко, В.С. Єгорова, М.І. Козюбра, Т.О. Коломєць, В.М. Кравчук, М.М. Логунова, М.Г. Лашкіна, В.Т. Маляренко, В.В. Молдован, О.О. Овсяннікова, М.В. Онішук, О.М. Пасєнюк, С.М. Прилипка, С.В. Прилуцький, Н.С. Слободяник, М.І. Смокович, В.В. Федоренко, О.З. Хотинська-Нор, М.І. Цуркан, О.А. Шаповалова; характеристику форм оцінювання ефективності діяльності судів досліджував І.В. Петренко; методи і завдання оцінювання були предметом наукових розвідок у С.О. Кравченка, Л.Л. Приходченко, Д.В. Сухініна, Н.М. Терещенко; принципи оцінювання були об'єктом пізнання К. Вайс, порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання судді аналізували В.І. Шишкін, Н.Г. Шукліна; проблеми оскарження результатів кваліфікаційного оцінювання перебувають у колі наукових інтересів О.О. Кравця, О.І. Миколенка, проблемами ефективності використання бюджетних коштів у діяльності суду та реалізації фінансової політики опікувались Л.К. Воронова, О.П. Гетманець, Д.О. Гетманцев, М.П. Кучерявенко, І.Є. Криницький, О.А. Музика-Стефанчук, Ю.С. Назар, І.М. Проць, В.Д. Чернадчук; теоретичні засади психолого-педагогічної підготовки професійних суддів опрацьовані Л.Є. Зуєвою, Г.В. Савченко, А.В. Семеновою; увага до відповідальності суддів окреслена у роботах М.М. Кухти, О.М. Овчаренко, В.В. Паришури та багатьох інших вчених, аналітиків, експертів, практиків.

У трактаті «Категорії» засновника логіки Арістотеля (384–322 до н. е.) йдеться про якість (подібність/неподібність; справедливість/несправедливість) як одну із категорій пізнання (сутність, кількість, якість, відношення, місце, час, положення, стан, дія та страждання). Якщо змістова категорія якості є втіленням досвіду взаємодії з навколишнім світом, то мовна категорія є знаковим вираженням змістової².

Свого часу голова ВСУ Я. Романюк висловив стурбованість якістю проведення судової реформи: «головне, як саме *механізм проведення атестації суддів* буде реалізовано на практиці та чи не стане він інструментом для розправи над «неугодними» суддями, бо в ідеалі систематична атестація суддівського корпусу повинна стати дієвим стимулом до підвищення кваліфікації. Але ефективність запровадження такого механізму залежить і від того, хто саме буде проводити таку атестацію»³.

Відомі вчені І.Є. Марочкін, Л.М. Москвич, С.О. Іваницький, І.О. Русанова про статус носіїв судової влади зазначають таке: вирішення питання про просування судді по службі повинно ґрунтуватися виключно на оцінці професійних якостей і здібності судді, професійної підготовки, кваліфікації, сумлінного виконання службових обов'язків, на професійному стажі. Такі якості мають визначатися за допомогою об'єктивної оцінки професійної діяльності судді суддівським корпусом суду, в якому працює цей суддя, і на конкурсних засадах. Цей порядок повинен бути закріплений у законі і стати загальнообов'язковим⁴.

Окремі питання якості кваліфікаційного оцінювання розкриті у дисертації М.С. Орлів (2019 р.) на тему: «Механізми державного регулювання підвищення кваліфікації керівних кадрів органів влади в Україні», де вивчалися проблеми визначення результативності та ефективності підвищення кваліфікації, обґрунтовано доцільність їх аналізу з використанням методів «вигоди-витрати» та експертних оцінок; удосконалено підходи до розроблення та запровадження інструментів оцінювання й розвитку професійної компетентності керівних кадрів з урахуванням зарубіжного досвіду. У прийнятті рішень М.С. Орлів у даній науковій роботі зазначає, що раціональна модель передбачає застосування такого алгоритму: визначення мети; аналізування проблеми, її поточного стану та навколишнього середовища; розроблення альтернативних варіантів досягнення мети; визначення критеріїв та методів оцінювання альтернативних варіантів; оцінювання альтернативних варіантів та визначення оптимального рішення, проте так само, як і раціональну, інкрементальну модель критикували, зокрема, через такі недоліки: презентує консервативні суспільні погляди; передбачає суб'єктивний і ситуативний підходи до прийняття рішень без використання системи критеріїв для їх оцінювання; її застосування не забезпечує радикальних змін, що може призвести до застою або навіть стагнації. М.М. Кухта у дисертації «Конституційно-правові засади формування корпусу професійних суддів: порівняльно-правове дослідження» (2019 р.) пропонує: закріпити порядок проведення етапів кваліфікаційного оцінювання суддів таким чином, щоб дослідження досьє кандидата та проведення співбесіди були визначені як перша стадія такого процесу, успішне проходження якої мало б своїм наслідком перехід до наступного етапу – складення іспиту, позаяк встановлено, що до складення іспиту повинні допускатися тільки ті особи, досьє яких є «чистим», а результати проведеної співбесіди дають підстави вважати, що усі їх якісні характеристики відповідають критеріям та вимогам, що пред'являються до судді (кандидата на посаду судді).

Експерти Центру політико-правових реформ вважають, що кадрова політика зазнала невдачі. Відповідальні за її реалізацію органи суддівського врядування – Вища рада правосуддя (далі – ВРП) і Вища кваліфікаційна комісія суддів (далі – ВККС) – не стали агентами змін, а лише законсервували чинну систему впливів, толерування нечесної поведінки. Д. Жуков зазначає: «якщо озирнутися назад, стає очевидним, що судова реформа провалилася». Великим фіналом стало кваліфікаційне оцінювання суддів, наслідки якого по сьогоднішній день відчуваються учасниками судових справ, та запуск «нового» Верховного Суду⁵.

Вища кваліфікаційна комісія суддів не розірвала коло кругової поруки і провалила покладені на неї завдання. Потрібно змінювати правила формування цих органів, щоб наявні неформальні практики впливу не призвели до обрання членів цих органів, які будуть слугувати олігархам і політикам. Доцільно запровадити механізм перегляду результатів кваліфікаційного оцінювання суддів, щодо яких є проігноровані негативні висновки Громадської ради доброчесності. Потрібно створити механізм моніторингу доброчесності суддів, де б на них покладалася обов'язок довести законність походження майна⁶.

Суддя О. Кравець, аналізуючи прогалини правового регулювання процедур оцінювання суддів з огляду на статтю М.В. Афанасьєвої «Прозорість та об'єктивність кваліфікаційного оцінювання суддів та конкурсного відбору кандидатів на посаду судді», у власному аналізі «Вдосконалення процедури кваліфікаційного оцінювання суддів та посилення авторитету правосуддя» зазначає про необхідність інституційних змін, визнає незабезпечення вимог Громадською радою доброчесності, що стало свідченням неефективності її роботи та недосягнення результатів оцінювання задекларованій меті, вважає онлайн-трансляції співбесід кваліфікаційного оцінювання діючих суддів такими, що скоріше, шкодять авторитету правосуддя⁷.

У контексті якісного оцінювання чеснот людини, розвитку особистості, поваги до прав людини й основоположних свобод доцільно згадати переконавання давньогрецького філософа Фукідида (бл. 460 до н. е. – бл. 396 до н. е.): «якби вони дійсно були люди порядні, як вони це стверджують про себе, то, надавши свою справу на вирішення суду, вони могли би довести свою правоту (*правість, правдивість, чесність*) тим очевидніше, ніж складніше вона помітна для інших. Похвали гідні ті люди, які, за властивостями єства людського у стремлінні до влади над іншими, виявляються більш справедливими, ніж могли би бути за наявною в їх розпорядженні силі. Здавалося б недостатнім ставити оцінку доблесті (*αγαθός*) багатьох людей у залежність від однієї людини на тій підставі, що йому все одно повірять, чи добре він скаже чи не цілком добре»⁸.

С. Глушенко вважає, що доброчесність у розумінні обов'язку особи, яка є суддею або має намір ним стати, а також усвідомлення особою власного морально-психологічного портрета є багатовекторною та розкривається кризь три призми: «я»; «я і суспільство»; «я і держава». Справедливість виражається в застосуванні норм через конкретного носія – його обов'язок, честь і совість, що формує такий алгоритм: виконання професійних обов'язків відповідно до закону через регламентацію конкретних дій за допомогою етичних норм, які вважаються стандартами правової культури, основаної на найважливіших моральних принципах⁹.

Важливі питання досліджуваної проблеми розглядалися у працях учених, практиків, експертів, аналітиків, зокрема щодо виправлення недоліків та недопущення зловживань: «Комісія може мати безпосередній доступ до усіх баз даних, що значно спрощує та покращує *якість* перевірки суддів; ВККС проігнорувала вимоги громадськості та заявляла, що процес перевірки суддів відбувається якісно та відповідно до цілей судової реформи; Комісія таки визнала неможливість забезпечити навіть своєчасне оновлення досьє (не кажучи про їх якісне опрацювання), але продовжує проводити оцінювання без будь-яких змін; Члени Комісії не перевіряють інформацію, яку надають судді під час співбесіди та не вживають заходів для отримання

додаткової інформації про доходи суддів»¹⁰; судовий плагіат під час судових процесів не можна ігнорувати¹¹; результати кваліфікаційного оцінювання кандидатів викликають запитання щодо коректності застосованої методики оцінювання та підрахунку балів у частині однакового розуміння і застосування кожним членом ВККС (і органом – в цілому) запропонованої ними самими методики оцінювання; широке коло дискреційних повноважень створює певні передумови можливого «зловживання (не обов'язково – умисного чи корупційного) довірою» з боку ВККС або ж проявам непрофесіоналізму у реалізації таких повноважень¹²; Комісія, як правило, не розкриває змісту інформації щодо невідповідності суддів критеріям доброчесності та професійної етики¹³; діяльність ВККС щодо проведення кваліфікаційного оцінювання для підтвердження відповідності судді займаній посаді викликала багато нарікань з боку учасників (суддів) такого кваліфікаційного оцінювання. Відсутність чітких вимог щодо дотримання ВККС під час проведення кваліфікаційного оцінювання принципів відкритості й доступності інформації призводить до того, що створюються умови для грубих порушень з боку ВККС принципів неупередженості, об'єктивності і повного з'ясування обставин, що закріплені у п. 1 Розділу I Регламенту ВККС, а це, у свою чергу, створює умови для свавілля та маніпулювання цифрами з боку ВККС між етапами процедури кваліфікаційного оцінювання судді¹⁴; адвокат А. Смирнов переконаний, що Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія суддів України є непрозора і повністю підконтрольна адміністрації президента¹⁵; новообраний Президент України В. Зеленський вважає, що «судова система не працює справедливо» і зазначив: «Через недолугу судову реформу ми не отримали перезавантаження судової влади і оновлення – навпаки, влада робила все, щоб судді залежали тільки від неї»¹⁶; дискреція на межі свавілля¹⁷ надання ВККС статусу постійно діючого органу в системі вітчизняного судоустрою забезпечує стабільне, своєчасне та якісне наповнення судів професійними кадрами¹⁸.

Статистичні спостереження, наукові розвідки й експертні дослідження, судова практика виявляють не тільки потребу оновлення суддівського корпусу, а й усунення надмірного і невиннованого формалізму, суб'єктивізму у реалізації повноважень із надання якісних послуг, здійснення адміністративних процедур з метою забезпечення справжньої якості кваліфікаційного оцінювання щодо обґрунтування відповідності/невідповідності судді (кандидата на посаду) критеріям професійної компетентності, етики та доброчесності.

Формулювання мети статті. Виходячи з таких міркувань, **мета** даної статті полягає в тому, щоб запропонувати шляхи вирішення проблем кваліфікаційного оцінювання суддів за результатами власного теоретичного дослідження. У статті розкриваються окремі питання забезпечення якості кваліфікаційного оцінювання під час підтвердження відповідності судді займаній посаді (кандидата на посаду) із дослідження досє та проведення співбесіди членами ВККСУ на основі аналізу положень чинного законодавства України і правозастосування.

Виклад основного матеріалу. Правова політика, ціннісні виміри, прагнення правопорядку, чесноти кожної людини, захист прав особи мають бути мірилом в об'єднанні зусиль усіх членів суспільства на утвердження принципів правовладдя і належного врядування, розбудови незалежного суду, реалізації рівних можливостей розвитку особистості, а також оптимального використання публічних ресурсів співмірно до цілі державної політики – утвердження в Україні принципу верховенства права, мети бюджетної програми – забезпечення верховенства права та захисту прав і свобод людини через формування доброчесного, високопрофесійного та незалежного корпусу суддів (бюджетна програма 5981010 (КПКВКДБ) 0330 (КФКВК) – забезпечення засад функціонування незалежної судової влади)¹⁹.

Кабінет Міністрів України 18 грудня 2018 р. розпорядженням № 1102-р затвердив нову редакцію Стратегії реформування державного управління України та плану заходів на 2019–2021 роки, схвалених розпорядженням КМУ від 24 червня 2016 р. № 474, де проблемою визнано відсутність єдиних правил чи критеріїв щодо організаційного забезпечення реалізації державної політики, а результатом реалізації Стратегії повинна стати більш ефективна та підзвітна громадянам система державного управління, що працює в інтересах суспільства, забезпечує сталий розвиток країни та надає якісні послуги.

У Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки (Указ від 20 травня 2015 р. № 276/2015) йдеться про відсутність механізмів оперативного вирівнювання навантаження на суддів знижує якість правосуддя; впровадження якісної системи постійно діючої підготовки і підвищення кваліфікації; оцінку рівня довіри експертного середовища до судової системи; показники оновлення кадрового складу судових органів; малорозвинені механізми моніторингу та оцінювання; оцінювання суддів за однаковими прозорими критеріями; запровадження інструментів і методології для оцінки функціонування судової системи відповідно до стандартів Ради Європи.

Перезавантаження судової системи – на сьогодні досить болюча тема для України. Є два чинники: доступ до правосуддя і справедливість правосуддя²⁰.

Економічність, ефективність, продуктивність, результативність, цілеспрямованість оцінювання вибіркового, внутрішнього (самооцінювання), зовнішнього, моніторингового, підготовчого, первинного, попереднього, проміжного, підсумкового, повторного, періодичного, тематичного, цільового/нецільового (отримання побічних ефектів, наслідків, вражень) залежить від поставленої мети, засобів та інструментів реалізації, критеріїв (орієнтирів), застосованих принципів, культури взаємодії і комунікування, обраних методів (однотипність, порівняння ризиків, кількісний, якісний, вибору альтернатив, співмірність обмежень і навантажень у відповідний проміжок часу, аналіз помилок/відхилень) та ставлення. *Зовнішній вплив оцінювання відчують спостерігачі, споживачі, організатори, особи, які сприяють проведенню процедури та учасники, які отримують імпульс для змін, можливість проаналізувати правомірність проведених процедур, аналізують інформацію для врегулювання проблемних питань, мають інтерес зворотного реагування. Внутрішній вплив оцінювання відчують учасники, які перебуваючи в умовах контролю, підзвітності та стресостійкості, роз-

раховують на двосторонню справедливість і добросовісність у цілеспрямованій процедурі, здійсненій з проявом взаємоповаги, неупередженості, прозорості, об'єктивності, достовірності й достатності застосування показників.

Оскільки складною є андрогогічна проблема справедливого оцінювання дорослих і очевидно – потреба розробки науково обгрунтованої і експертно вивіреної компромісної ефективної моделі кваліфікаційного оцінювання суддів як носіїв судової влади і осіб з особливим публічним статусом, то доцільно унормувати методи оцінювання, залучивши усіх заінтересованих осіб до активного обговорення й підготовки альтернативних варіантів. Цінність оцінювання проявляється у функціях: розвиваючо-виховній, діагностико-коригуючій, прогностичній, контролюючій, стимулюючо-мотиваційній (спонукальній до вибору), управлінській.

У Висновку КРЄС № 17 (2004) «Про оцінювання роботи суддів, якості правосуддя та повагу до незалежності судової влади» зазначено про компетентні суди, які складають рішення найвищої якості. Індивідуальне оцінювання суддів належить до питань захисту незалежності судової влади і шляхів підвищення й підтримання якості та ефективності діяльності судових систем.

Якість – сукупність характеристик властивостей об'єкта, що стосуються його здатності задовольнити установлені й передбачені потреби (наказ Держкомзв'язку «Про встановлення рівня якості послуг проводового мовлення» від 14 вересня 2001 р. № 133); сукупність характеристик продукції або послуги, що стосуються її здатності задовольнити встановлені та передбачувані відповідно до її призначення потреби (наказ Міністерства транспорту та зв'язку від 5 липня 2010 р. № 430); ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги (наказ Державного комітету ядерного регулювання від 30 червня 2004 р. № 113; наказ Мінтрансу від 1 липня 2004 р. № 564).

Оцінка – процес оцінювання компетентності органу з оцінки відповідності у визначеній сфері акредитації (Закон України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» від 17 травня 2001 р. № 2407-III); систематичне вивчення впливу на досліджуваний об'єкт/процес, а також дослідження процесу реалізації заходів або їх наслідків для розробки рекомендацій з подальшої оптимізації діяльності, підвищення її ефективності та результативності (накази МОН від 28 вересня 2012 р. № 751, від 28 жовтня 2010 р. № 918); визначення вартості майна (постанова КМУ «Про затвердження Методики оцінки вартості майна під час приватизації» від 15 серпня 1996 р. № 961).

У наказі Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Порядку оцінки та підвищення якості внутрішнього аудиту в системі Міністерства охорони здоров'я України» від 5 червня 2013 р. № 474 визначено: **зовнішня оцінка якості** – аналіз та оцінка функціонування системи внутрішнього аудиту в Міністерстві охорони здоров'я України, що проводиться Міністерством фінансів України, щодо відповідності вимогам нормативно-правових актів у сфері внутрішнього аудиту, а також надання рекомендацій щодо удосконалення системи внутрішнього аудиту; **внутрішня оцінка якості** – процес аналізу діяльності з внутрішнього аудиту в Міністерстві охорони здоров'я України з метою забезпечення (гарантій) відповідності діяльності вимогам нормативно-правових актів у сфері внутрішнього аудиту, оцінки ефективності реалізації функції та визначення заходів із забезпечення та підвищення ефективності виконання підрозділом внутрішнього аудиту своїх завдань, а також реалізації функції внутрішнього аудиту в Міністерстві охорони здоров'я України загалом.

Оцінювання – **аналітичний інструмент** для визначення прямих ефектів, результативності та довгострокових наслідків реалізації державних програм, галузевої політики, програм розвитку, проєктів некомерційного сектору, корпоративних програм (наказ Міністерства соціальної політики України від 7 лютого 2020 р. № 86); **виявлення впливу** програм соціальної підтримки населення на добробут і самопочуття окремих груп населення в цілому, вимірювання соціальних результатів, що здійснюється шляхом аналізу зміни рівнів бідності (спільний наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Мінфіну, Державної служби статистики України, Національної академії наук «Про затвердження Методики проведення моніторингу та оцінювання ефективності програм соціальної підтримки населення» від 12 березня 2013 р. № 114/242/392/85/85).

Оцінювання – *це дослідження, яке визначає стан виконання й наслідки надання послуги за якісними та кількісними показниками*, відповідність встановлених цілей результатам, а також результативність, продуктивність та ефективність надання послуг і діяльності влади²¹.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців» від 23 серпня 2017 р. № 640 передбачено: метою оцінювання є визначення якості виконання державним службовцем поставлених завдань, що проводиться з дотриманням принципів об'єктивності, достовірності, доступності та прозорості, взаємодії та поваги до гідності.

Європейською хартією про закон «Про статус суддів» від 10 липня 1998 р. закріплено, що норми Закону, які регулюють підбір і відбір суддів незалежним органом або колегією, за основу вибору кандидатів беруть їх здатність вільно й неупереджено оцінювати правові питання, які будуть передаватися їм на розгляд, і застосовувати закон, не обмежуючи (применшуючи) почуття власної гідності особистості (із повагою до гідності людини). Закон не допускає дискримінації (п. 2.1).

У щорічній доповіді (2018 р.) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні²² констатовано, що аналіз стану виконання розділу Плану, присвяченого попередженню та протидії дискримінації, свідчить, що основні його цілі та задачі й досі не реалізовані. Не вирішеним залишається питання законодавчого регулювання притягнення винних до відповідальності за вчинення дискримінаційних дій.

У альтернативній доповіді Центру політико-правових реформ «Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні» до третьої щорічної доповіді про стан незалежності суддів за 2019 р., що оприлюднена

Вищою радою правосуддя у 2020 р., йдеться про те, що одним із прикладів невдалої імплементації судової реформи, що відбувалася у 2016–2019 рр., є кваліфікаційне оцінювання суддів; члени ВККС *неоднаково* підходили до оцінки аналогічних фактів (недекларування майна); використання механізму кваліфікаційного оцінювання для посилення залежності суддів; формування нової ВККС було заблоковано, внаслідок чого процедури добору нових суддів і кваліфікаційного оцінювання суддів зупинилися на невизначений строк²³.

Відповідно до частини першої ст. 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII кваліфікаційне оцінювання проводиться ВККСУ з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними законом критеріями. За частиною другою цієї статті критеріями кваліфікаційного оцінювання є: 1) компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо); 2) професійна етика; 3) доброчесність.

Велика Палата Верховного Суду у провадженні № 11-509асі18, № 11-500заі18 наголосила, що жоден інший суб'єкт чи орган, у тому числі й суд, не може втручатися у здійснення суб'єктом владних повноважень своєї компетенції, зокрема компетенції Комісії щодо оцінювання кандидатів на посаду судді у межах конкурсу на зайняття вакантних посад суддів. Велика Палата Верховного Суду погодилась з висновком Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду, що у справі № П/9901/89/18, 76811995 щодо спірного рішення, де наведені підстави та мотиви його прийняття, проте зазначила, що «вмотивованості кожного критерію та його складових, з урахуванням внутрішнього переконання кожного члена Комісії і Комісії загалом, Закон не передбачає, оскільки це є способом прийняття рішення, тобто способом реалізації владних управлінських функцій». У постановах Великої Палати Верховного Суду від 25 квітня 2018 р. у справі № 800/328/17 та від 12 червня 2018 р. у справі № 800/248/17 зазначено: встановлення відповідності кандидата на посаду судді визначеним законом критеріям, до яких належать компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика та доброчесність, здійснюється членами ВККС за внутрішнім переконанням.

Як відомо, з позовами у зв'язку з проведенням конкурсів та оцінювання особи звертались до ВККСУ, зокрема через відмову в доступі до участі в конкурсі (№ 9901/940/18, 86877210; № 9901/951/18, 85412927); відмову в допуску до виконання практичного завдання (№ 9901/915/18, 84975997; № 800/145/17, 74342590); недопущення до закінчення тестування морально-психологічних якостей і загальних здібностей у межах конкурсу (№ 9901/100/19, 84573558); щодо умов проведення конкурсу (окрема думка 88401715 у справі № 9901/378/19, 87985471; № 9901/426/19, 88201507); визначення результатів практичного завдання (№ 9901/90/19, 86877154); відмови у допуску до другого етапу кваліфікаційного оцінювання «дослідження досьє та проведення співбесіди» (№ 9901/175/19, 86241668; № 9901/948/18, 88952185), проведення співбесіди і припинення участі у конкурсі (№ 9901/97/19, 84274451), визначення кількості балів за результатами кваліфікаційного оцінювання (№ П/9901/89/18, 76811995), ненадання рекомендації для переведення (№ 9901/753/18, 79684986); про зобов'язання розглянути звернення (№ 800/191/17, 74537176), а також до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України і третьої особи – Громадської ради доброчесності: про скасування рішення у пленарному засіданні про визнання таким, що не підтвердив здатність здійснювати правосуддя (№ 800/328/17, 73758684), дослідження матеріалів суддівського досьє та висновку й інформації ГРД (№ 800/336/17, 81329472).

В окремій думці суддів Великої Палати Верховного Суду Д.А. Гудими та О.С. Ткачука у справі № 9901/378/19, провадженні № 11-1193заі19 зазначено, що проблема уніфікації процедури кваліфікаційних іспитів і конкурсу між різними категоріями кандидатів не дає підстав для свавільної зміни (невиконання) ВККС процедури проведення конкурсу, передбаченої ст. 79 Закону № 1402-VIII і Положенням про проведення конкурсу. У справах № 826/14879/17, № 826/13355/17 Верховний Суд вважає неможливим отримання позивачем суддівської винагороди відповідно до позовних вимог, позаяк фактично особа не здійснює правосуддя, тому на позивача не можуть поширюватись *гарантії незалежності судді* у вигляді суддівської винагороди за нормами Закону № 1402-VIII.

За ч. 6 ст. 87 Закону № 1402-VIII громадська рада доброчесності: 1) збирає, перевіряє та аналізує інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді); 2) надає Вищій кваліфікаційній комісії суддів України інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді); 3) надає, за наявності відповідних підстав, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності, що додається до досьє кандидата на посаду судді або до суддівського досьє.

Закон № 1402-VIII не встановлює правових наслідків невчасного подання ГРД висновку і не змінює правового регулювання, визначене у ст. 88 цього Закону (ЄДРСР 76811995 № П/9901/89/18).

Комісія відхилила інформацію ГРД про невідповідність особи критеріям професійної етики та доброчесності в частині винесення у 2013 р. колегією суддів Вищого адміністративного суду України, де кандидат був головою та членом колегії, рішень щодо залишення у силі рішень судів про заборону мирних зібрань, які стосувались відповідачів та невизначеної кількості осіб і які були винесені після рішення ЄСПЛ у справі «Веренцов проти України», як таку, що ґрунтується на правовій оцінці законності рішення суду, яке набрало законної сили, тобто наданій із перевищенням повноважень ГРД (справа № 800/336/17 81329472 – особою подано заяву про припинення участі в конкурсі).

У разі, якщо ВККС не знайшла достатніх підстав одразу визнати конкурсанта таким, що не підтвердив здатність здійснювати правосуддя у Верховному Суді, негативний висновок ГРД має бути переданий на розгляд всієї Комісії у пленарному складі. Подальших наукових розвідок і окремого аналізу потребують факти щодо наявних негативних і публічно оприлюднених висновків ГРД (не скасованих і не змінених) та підтвердження здатності здійснювати правосуддя особою без такого розгляду у пленарному складі Комісією. Якщо Громадська рада доброчесності у своєму висновку встановила, що суддя (кандидат на посаду судді) не від-

повідас критеріям професійної етики та доброчесності, то ВККСУ може ухвалити рішення про підтвердження здатності такого судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді лише у разі, якщо таке рішення підтримане не менше ніж одинадцятьма її членами.

Верховний Суд України 21 травня 2013 р. у справі № 21-87а13 зазначив, що дискреційні повноваження в більш вузькому розумінні – це можливість діяти за власним розсудом, у межах закону, можливість застосувати норми закону та вчинити конкретні дії (або дію) серед інших, кожні з яких окремо є відносно правильними (законними).

Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 804/4069/17 дійшов таких висновків: виконання службових обов'язків не дозволяє посадовій особі діяти в межах «якщо не заборонено, то дозволено», оскільки недотримання чітко визначених повноважень, або відповідних процедурних правил є *свавіллям* з боку уповноважених осіб.

Велика Палата Верховного Суду у справі № 800/328/17 (73758684) зазначила, що позивач не підтвердив здатності здійснювати правосуддя у Верховному Суді за критерієм «доброчесність» та «професійна етика», зокрема у питаннях, пов'язаних з декларуванням майнових прав та обов'язків.

Натомість Верховний Суд у складі колегії суддів КАС у постанові у справі № 814/886/17 підкреслив, що здійснення контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зокрема щодо достовірності й повноти відомостей, зазначених суб'єктом декларування у декларації, належить до виключної компетенції Національного агентства з питань запобігання корупції.

ГРД надала Комісії затверджений Висновок, в якому, зокрема, зазначила про неправомірне присвоєння кандидатом плодів чужої інтелектуальної власності у дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. ГРД у Висновку констатувала, що кандидат при підготовці власної наукової роботи *допустив значний обсяг плагіату*, що встановлено рішенням компетентного органу. ГРД зазначила, що на її інформаційний портал надійшло повідомлення, з якого стало відомо, що підставою для скасування рішення про присвоєння кандидату наукового ступеня став висновок Експертної ради Державного департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації МОН України, яка виявила у роботі значний обсяг текстуальних запозичень (плагіату), що було підтверджено голосуванням всіх членів Експертної ради. ГРД вказала, що має усі підстави довіряти цій інформації, оскільки вона надійшла від члена Експертної ради, професора, який особисто брав участь у перевірці дисертації кандидата і в телефонній розмові з членами ГРД підтвердив її *вірогідність* (№ 800/336/17 81329472).

Про шаблонне судочинство проходять дискусії: «посилання часто є шаблонними». Як вважає М. Буроменьський, «необхідно мінімізувати посилання на рішення ЄСПЛ, звести до їх необхідного мінімуму. Вони мають бути реальними, коли немає українського законодавства з цього питання, а іншого рішення, ніж посилатися на європейську практику, не існує. В іншому випадку нівелюється цінність цих посилань»²⁴.

У Висновку № 7 (2005) КРЕС з питання «Правосуддя та суспільство» зазначено: судова мова повинна бути лаконічною та простою, повинна уникати, крім випадків, коли це необхідно, формулювань латиною або іншими мовами, що важко зрозуміти широкому загалу. Юридичні поняття та норми можуть бути вичерпно пояснені цитуванням законодавства або судових рішень (п. 59).

У Висновку № 11 (2008) КРЕС щодо якості судових рішень зазначено: оцінка якості кожного рішення повинна здійснюватися тільки через використання права оскарження, установленого законом. Цей принцип є ключовим наслідком конституційної гарантії незалежності суддів, яка розглядається як одна із основних характеристик верховенства права в демократичному суспільстві. Судді, завданням яких є надавати якісні рішення, краще за всіх можуть ініціювати обговорення питання якості судових рішень та визначити чинники такої якості й умови її оцінювання. Метою судового рішення є не тільки вирішення певного спору через надання сторонам юридичної визначеності, а часто також установлення судової практики, що може попередити виникнення інших спорів та забезпечити суспільну гармонію.

Цікавою є історія однієї справи № 823/3002/14, де судом першої інстанції застосовано таке тлумачення норм права у постанові від 31 жовтня 2014 р.: «пріоритет темпорального над змістовним правилом подолання колізій норм права пояснюється тим, що остання за часом прийняття норма виражає дійсну волю законодавця. Особливості проведення розрахунків з використанням РРО та відповідальність за порушення при використанні РРО встановлено Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 6 липня 1995 р. № 265/95-ВР із змінами, зокрема від 15 квітня 2014 р. № 1206-VII – регулювання економічних питань, що пізніше у часі, ніж Указ від 12 червня 1995 р. № 436/95 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки», зокрема із змінами від 7 вересня 2001 р. № 802/2001 – регулювання з питань економічної реформи. У преамбулі Указу № 436/95 зазначено: прийнято з метою подальшого удосконалення організації готівкового обігу, зміцнення касової дисципліни, підвищення ефективності контролю за додержанням суб'єктами господарської діяльності встановленого порядку ведення операцій з готівкою у національній валюті, посилення відповідальності за додержання ними норм із регулювання обігу готівки та виконання своїх зобов'язань перед бюджетами і державними цільовими фондами. Як відомо, Закон України від 21 грудня 2000 р. № 2181-III «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» був чинним до прийняття Кодексу № 2755 (р. XIX) (ЄДРСР 41328574). Незважаючи на таку мотивацію і тлумачення, без вказівки на неправильне застосування норм матеріального права, ухвалою ВАСУ (53244319) рішення судів попередніх інстанцій скасовані 3 листопада 2015 р. з направленням справи на новий судовий розгляд, позаяк порушено норми процесуального права, що унеможливили встановлення фактичних обставин, які мають значення для правильного вирішення справи.

У іншій справі за аналогічного правового регулювання спірних правовідносин Велика Палата Верховного Суду 20 травня 2020 р. у справі № 1340/3510/18 (провадження № 11-1160ап/19) дійшла висновку про необхідність відступу від правового висновку, викладеного в постанові ВСУ 2 квітня 2013 р. у справі № 2-77а13: об'єктивна сторона обох порушень, як того, що визначене абз. 3 ст. 1 Указу № 436/95, так і того, що визначене п. 1 ч. 1 ст. 17 Закону № 265/95-ВР, фактично полягає в одних і тих самих діях. Згідно із позицією ВСУ Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» визначено вичерпний перелік порушень, за які передбачено фінансові санкції, і серед них відсутнє таке порушення, як неоприбуткування у касах готівки, а отже, й не встановлена відповідальність за це. Водночас зазначене питання прямо врегульоване в Указі Президента від 12 червня 1995 р. № 436/95 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки». Предмети правового регулювання Указу № 436/95 і Закону № 265/95-ВР різні. Метою прийняття Указу було врегулювання відносин щодо належного обліку готівкових операцій суб'єктами підприємницької діяльності, які до цього не були належним чином врегульовані іншими законодавчими актами, а термін його дії обмежувався прийняттям відповідного закону. Оскільки шляхом прийняття Закону № 265/95-ВР ці правовідносини врегулював законодавчий орган, то Указ № 436/95 припинив дію, і його положення вже не могло застосовуватися. Велика Палата ВС зазначила про неможливість застосування положення абз. 3 ст. 1 Указу Президента від 12 червня 1995 р. № 436/95 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» у правовідносинах, що виникли після набрання чинності Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг».

Виникає логічне питання (майже риторичне запитання) для подальшої науково-експертної дискусії: чи може негативно позначитися на визначенні кількості балів за відповідним критерієм аналізу скасованих рішень таке скасування без якісного аналізу та/або відповідних стандартів оцінювання, якщо рішення 2014 р. відповідає правовому висновку суду касаційної інстанції 2020 р., який допустив відступ від попередньої практики ВСУ 2013 р.? Пропонуються такі міркування: доцільно внести особливу примітку у форми статистичної звітності, позаяк наразі враховується кількість скасованих через порушення норм матеріального права, через порушення норм процесуального права і через порушення норм матеріального та процесуального права, але не йдеться про оцінку якості такого рішення та досягнення мети попередження виникнення інших спорів і забезпечення суспільної гармонії. Цікавим видається за таких обставин і дослідження впливу судової практики на виконання бюджету, відшкодування шкоди.

Одним із критеріїв кваліфікаційного оцінювання судді є: компетентність (професійна, особиста, соціальна), що проводиться з урахуванням принципів інстанційності та спеціалізації. Здатність ухвалювати рішення (рівень умінь у застосуванні закону, здатність аргументувати й обґрунтувати позицію з правової точки зору, письмові вміння, базування рішень на законодавстві та фактах, аналітичні здібності тощо) перевіряються як за результатами виконання практичного завдання, так і під час дослідження судового досьє, співбесіди, зокрема щодо кількості скасованих та змінених судових рішень з урахуванням пояснень судді та демонстрації культури спілкування.

Велика палата Конституційного Суду України розглядає справу за конституційними скаргами осіб, які звернулися з питань визначення відповідності Конституції України положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII зі змінами: абзацу другого частин першої, третьої ст. 88 Закону, частини п'ятої ст. 83, підпункту «а» п. 11 частини четвертої ст. 85.

У пояснювальній записці до законопроекту № 1008 від 29 серпня 2019 р. «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» (у пояснювальній записці до законопроекту 1008-1 від 6 вересня 2019 р., що відхилено комітетом, не йшлося про якість правосуддя та/або про якість оцінювання) зазначено, що більшість проблем, які наразі існують у судовій системі, експерти пов'язують із діяльністю органів суддівського врядування, наприклад, вказуючи на фактично необмежену дискрецію членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України при проведенні конкурсних процедур добору суддів та їх кваліфікаційного оцінювання. У розділі «Фінансово-економічне обґрунтування» зазначено, що прийняття цього проекту Закону не потребує додаткових витрат, оскільки кошти на виплату суддівської винагороди для суддів передбачаються за пропозицією Державної судової адміністрації України щороку у Державному бюджеті України. Варто зазначити, що законодавець оминає увагою причинно-наслідковий зв'язок якості оцінювання і відповідальності за порушення втручання у право на приватне життя осіб публічного права з особливим статусом із впливом на якість правосуддя.

Концепція національних стандартів суддівської освіти, що схвалена Науково-методичною радою Національної школи суддів України (протокол від 23 грудня 2014 р. № 5) передбачає проведення моніторингу якості навчальних заходів з метою врахування для підвищення рівня розробки та викладання навчальних курсів. Суддівська освіта має на меті домогтися досягнення кандидатами на посаду судді та суддями таких ключових якостей і навичок. Процес підготовки кандидатів на посаду судді та суддів повинен бути спрямований на розвиток і удосконалення вищезазначених якостей та психологічну адаптацію до професії судді. Одним із принципів суддівської освіти є: забезпечення високої якості й наукової обґрунтованості суддівської освіти. До процесу розробки та запровадження кожного курсу залучаються судді-викладачі з усіх інстанцій та співробітники НШСУ; можуть бути залучені судді у відставці, викладачі вищих навчальних закладів, експерти у відповідній галузі з бездоганною професійною репутацією та високими моральними якостями²⁵.

У Висновку КРЕС № 4 (2003) «про належну початкову підготовку та підвищення кваліфікації суддів на національному та європейському рівнях» наголошується, що задля постійного вдосконалення якості підготовки суддів відповідальні за це органи повинні проводити часті оцінки програм та методів навчання (п. 38). КРЕС вважає оцінку результатів початкової підготовки необхідною для забезпечення того, щоб на посади в

органах судової системи призначалися найкращі представники. Натомість у країнах, де судді обираються з-поміж досвідчених юристів, методи об'єктивного оцінювання застосовуються ще до призначення, а підготовка проводиться лише після того, як кандидати вже були відібрані. Таким чином, у цих країнах оцінювання учасників початкової підготовки є недоцільним (п. 40). Коли йдеться про кандидатів, які мають оцінюватися, дуже важливо, щоб вони могли мати юридичні гарантії захисту від невмотивованих оцінок їхньої роботи (п. 41). КРЕС рекомендує: щоб програми та методи підготовки часто оцінювались з боку органів, відповідальних за підготовку суддів; якість роботи викладачів, тим не менше, має оцінюватися, а подібна оцінка стає необхідною з огляду на той факт, що в деяких системах початкова підготовка є етапом процесу добору на посаду судді²⁶.

У Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону № 2712 від 2 січня 2020 р. «Про внесення змін до деяких законів України (щодо забезпечення функціонування судової влади в Україні відповідно до міжнародних стандартів судочинства)» з метою приведення окремих положень національного законодавства України щодо функціонування судової влади в Україні у відповідність до рекомендацій Венеціанської комісії та міжнародних стандартів, де передбачено, зокрема, зміну складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, наділення ВРП правом на період створення нової ВККС реалізовувати її окремі повноваження та вирішити питання суддів Верховного Суду України і вищих спеціалізованих судів, які декілька років усунуті від здійснення правосуддя. Разом із тим якість кваліфікаційного оцінювання не окреслена пропонованими змінами.

Висновки. На підставі проведеного аналізу можна дійти таких висновків.

Запровадження якісних процедур кваліфікаційного оцінювання з дотриманням принципів належного врядування покликане сприяти формуванню та становленню незалежного й справедливого суду завдяки справедливому кадровому відбору доброчесних суддів високої професійної майстерності, підвищенню довіри до влади, утвердженню правопорядку у суспільстві. Рахунковій палаті з метою забезпечення ефективності відправлення правосуддя у межах імплементації міжнародних стандартів фінансового контролю необхідно поширити фінансовий аудит на головних розпорядників коштів державного бюджету у судовій владі із здійсненням аналізу впливу зміни фінансування та судової практики на бюджетний процес. Важливим залишається питання уніфікації термінології у сфері оцінювання. У законопроєктній діяльності варто врахувати значення якості об'єктивного кваліфікаційного оцінювання на якість відправлення правосуддя і справедливого вирішення спорів.

¹ Кваліфікаційне оцінювання: error чи loading. URL: <https://gurt.org.ua/articles/56528/>

² Осипчук В.М. Кореляція категорії якості у філософії та мові. URL: <https://www.irbis-nbuv.gov.ua/nbuv.gov.ua>

³ Закірова С. Система правосуддя в Україні: чергові кроки на шляху реформування. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1571:sistema-pravosudnya-v-ukrayini-chergovi-kroki-na-shlyakhu-reformuvannya-2&catid=71&Itemid=382

⁴ Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): монографія / за заг. ред. І.С. Марочкіна. Харків: Фінн, 2009. 488 с. С. 53.

⁵ Конституційний процес в Україні: політико-правові аспекти (Д. Жуков, Mind: Правова vs судова: чи відбудеться перезавантаження після зміни назви реформи; Центр політико-правових реформ: Концепт судової реформи): Бюлетень інформаційно-аналітичних матеріалів, Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі». 2019. № 7 (63). URL: http://kremenchuk.adm-pl.gov.ua/sites/kremenchuk.adm-pl.gov.ua/files/konstituciyniy_proces_v_ukrayini_7_63_1.pdf

⁶ Куйбіда Р. Як зупинити корозію правосуддя. URL: <https://rpr.org.ua/news/yak-zupynyty-koroziyu-pravosudnya/>

⁷ Кравець О. Вдосконалення процедури кваліфікаційного оцінювання суддів та посилення авторитету правосуддя. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/147810-vdoskonalennya-protseduri-kvalifikatsiyного-otsinyuvannya-suddiv-ta-posilennya-avtoritetu-pravosudnya>

⁸ Фукідід. Історія. Санкт-Петербург: Наука, Ювента. 1999. URL: http://az.lib.ru/f/fukidid/text_1915_istoria.shtml

⁹ Глущенко С. Що розуміти під професійною етикою та доброчесністю в контексті кваліфікаційного оцінювання суддів? URL: https://zib.com.ua/ua/125930-scho-rozumiti-pid-profesiyною-etikoyu-ta-dobrochesnistyu-v_.html

¹⁰ Аналітичний огляд «Кваліфікаційне оцінювання суддів 2016–2018: проміжні результати» підготовлено експертами громадських організацій Київ, квітень 2019. URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2019/04/1554460296qualification_report_full_eu.pdf

¹¹ Плагіат і покарання суддів за крадіжку праці інших. URL: <https://dejure.foundation/column/plagiat-i-pokarannya-suddiv-za-kradizhku-pratsi-inshykh>

¹² Сущенко В.М. Експертне дослідження методики оцінювання кандидатів на посаду судді Верховного Суду України. URL: <http://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/Metodyka-otsinyuvannya-kandydativ-na-posadu-suddi-Verhovnoho-Sudu-Ukrainy.pdf>

¹³ Аналітичний огляд «Кваліфікаційне оцінювання суддів 2016–2018: проміжні результати» підготовлено експертами громадських організацій Київ, квітень 2019. URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2019/04/1554460296qualification_report_full_eu.pdf

¹⁴ Миколенко О. І. Проблеми оскарження результатів кваліфікаційного оцінювання для підтвердження відповідності судді займаній посаді (44 проблеми оскарження результатів). URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/download/143448/144633>

¹⁵ Смирнов А. Ключова причина провалу судової реформи. URL: <https://ukranews.com/ua/news/603144-klyuchova-prychyna-na-provalu-sudovoi-reformy-poroshenko-advokat-smirnov>

¹⁶ Валько В. Рік Зеленського та суди: обіцянки та реальність. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2020/05/11/7251195>

¹⁷ Дискреція на межі свавілля. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/140390-nezaznachennya-konkretnih-obstavin-za-yakih-sud-dya-ne-vidpov.html>

¹⁸ Кваліфікація зі знаком якості. Ігор Самсін: «Нині ВККС – орган, який відповідає за професійність суддівського корпусу і його авторитет у суспільстві». URL: <https://vkksu.gov.ua/ua/about/zmi-pro-komisiu/kvalifikatsiya-zi-znakom-yakosti-igor-sam-sin-nini-vkks-organ-yakiy-vidpovidaє-za-profesiynist-suddivskogo-korpusu-i-yogo-avtoritet-u-suspilstvi/>

¹⁹ Паспорт бюджетної програми на 2020 рік. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/pasport_byudzhethnoyi_programy_na_2020_rik_zi_zminamy_vid_12.05.2020_r.pdf

²⁰ Поліщук А. Для чого проводити реформу судоустрою і що з нею не так? 30.10.2019. URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/podrobysci/sudova-vlada-yak-publichnyy-servis>

²¹ Сухінін Д.В. Роль оцінювання в діяльності органів місцевої влади: основні принципи, методи та завдання. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2012. Вип. 1 (7). URL: [http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2012-01\(7\)/12sdvpmz.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2012-01(7)/12sdvpmz.pdf) (дата звернення: 10.06.2020).

²² Щорічний доповідь (2018) Уповноваженого Верховної Ріди України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. URL: <http://www.univ.kiev.ua/content/upload/2019/-697223196.pdf>

²³ Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні. Альтернативна доповідь за 2019 рік / Куйбіда Р., Смалюк Р., Серета М. Київ : Центр політико-правових реформ, 2020. URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/CPLR_-Shadow-report-on-judges-independence-2019.pdf

²⁴ Адмінсудочинство «під соусом» практики ЄСПЛ. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/adminsudochinstvo-pid-sousom-praktiki-espl.html>

²⁵ Концепція національних стандартів суддівської освіти. URL: <http://nsj.gov.ua/ua/about/symbols/>

²⁶ Висновки Консультативної ради європейських суддів (КРЕС). URL: [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/58F4A4DD76AACFD0C2257D87004971A6)

Резюме

Трофімова Л.В. Проблемні питання якості кваліфікаційного оцінювання суддів.

У статті автор пропонує шляхи вирішення проблем кваліфікаційного оцінювання суддів за результатами власного теоретичного дослідження, розкриває окремі питання забезпечення якості кваліфікаційного оцінювання під час підтвердження відповідності судді займаній посаді (кандидата на посаду) із дослідження досьє та проведення співбесіди членами ВККСУ на основі аналізу положень чинного законодавства України і правозастосування.

Ключові слова: аналіз, бюджетна політика, кваліфікаційне оцінювання, співбесіда, суд, трактування, шаблонне судочинство, якість процедур.

Резюме

Трофімова Л.В. Проблемные вопросы качества квалификационной оценки судей.

В статье автор предлагает пути решения проблем квалификационной оценки судей по результатам собственного теоретического исследования, раскрывает отдельные вопросы обеспечения качества квалификационной оценки при подтверждении соответствия судьи занимаемой должности (кандидата на должность) по исследованию досье и проведения собеседования членами Высшей квалификационной комиссии судей Украины ВККСУ на основе анализа положений действующего законодательства Украины и правоприменения.

Ключевые слова: анализ, бюджетная политика, квалификационное оценивание, собеседование, суд, толкование, шаблонное судопроизводство, качество процедур.

Summary

Larysa Trofimova. Problematic points of the quality of qualification assessment of judges.

In the article the author proposes problem solving ways of qualification assessment of judges based on the results of her own theoretical research, discloses separate issues of quality of qualification assessment during the confirmation of judge's compliance with the position (applicant for the position) from case file research and conducting interviews by members of the High qualification commission of judges of Ukraine based on provisions of the current legislation of Ukraine and law enforcement.

Statistical observations, scientific research and expert studies, case law reveal not only the need to update the judiciary, but also to eliminate excessive and unjustified formalism, subjectivity in the exercise of authority to provide quality services, administrative procedures to ensure the true quality of qualification assessment, compliance / non-compliance of a judge (applicant for the position) with the criteria of professional competence, ethics and integrity.

Legal policy, value system, tendency towards law and order, the human dignity, the protection of individual rights should be a benchmark in uniting the efforts of all members of society to establish the rule of law, ensure the functioning of an independent judiciary and good governance, build an independent judiciary, the realization of equal opportunities for personal development, as well as the optimal use of public resources in line with the goal of public policy – the establishment of the rule of law in Ukraine, the purpose of the budget program – ensuring the rule of law and protection of human rights and freedoms through the formation of a virtuous, highly professional and independent judiciary.

An important component of ensuring the quality of justice is timely and objective assessment of a judge's competence, the effectiveness of training / maintenance of skills and the definition of professional skills, in particular on the basis of thorough analysis of revoked decisions and consideration of complaints, corrected mistakes, "template proceedings", reasons for the formation of individual opinions in resolving disputes, taking into account the circumstances in connection with the departure from the preliminary conclusions of the courts of cassation and compliance with procedural deadlines. Problems of subjective, selective approach, which are manifested in different attitudes towards the participants of the qualification assessment, in order to confirm / not confirm the judge's suitability for the position and / or conduct competitions during the examination case files and conducting interviews by members of the High qualification commission of judges of Ukraine, including on the different approach in responding to the conclusions and information of the GRD with consideration in plenary (without plenary consideration), require further scientific analysis and improvement of legal regulation to prevent abuse of the right to equal opportunities, the right to be heard, the right to a fair trial, the right to quality judicial services and administrative procedures with the implementation of the principles of good governance.

Key words: analysis, budgetary policies, qualification assessment, interview, court, interpretation, template proceedings, quality of procedures.